JYX JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Kotiaho, Janne

Title: Kestävyys-narratiivi on opeteltava uudelleen

Year: 2022

Version: Published version

Copyright: © 2022 Tieteellisten seurain valtuuskunta

Rights: In Copyright

Rights url: http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en

Please cite the original version:

Kotiaho, J. (2022, 40). Kestävyys-narratiivi on opeteltava uudelleen. Tieteessä tapahtuu, (1), 3-4. https://journal.fi/tt/article/view/114979

PÄÄKIRJOITUS
JANNE KOTIAHO

KESTÄVYYS-NARRATIIVI ON OPETELTAVA UUDELLEEN

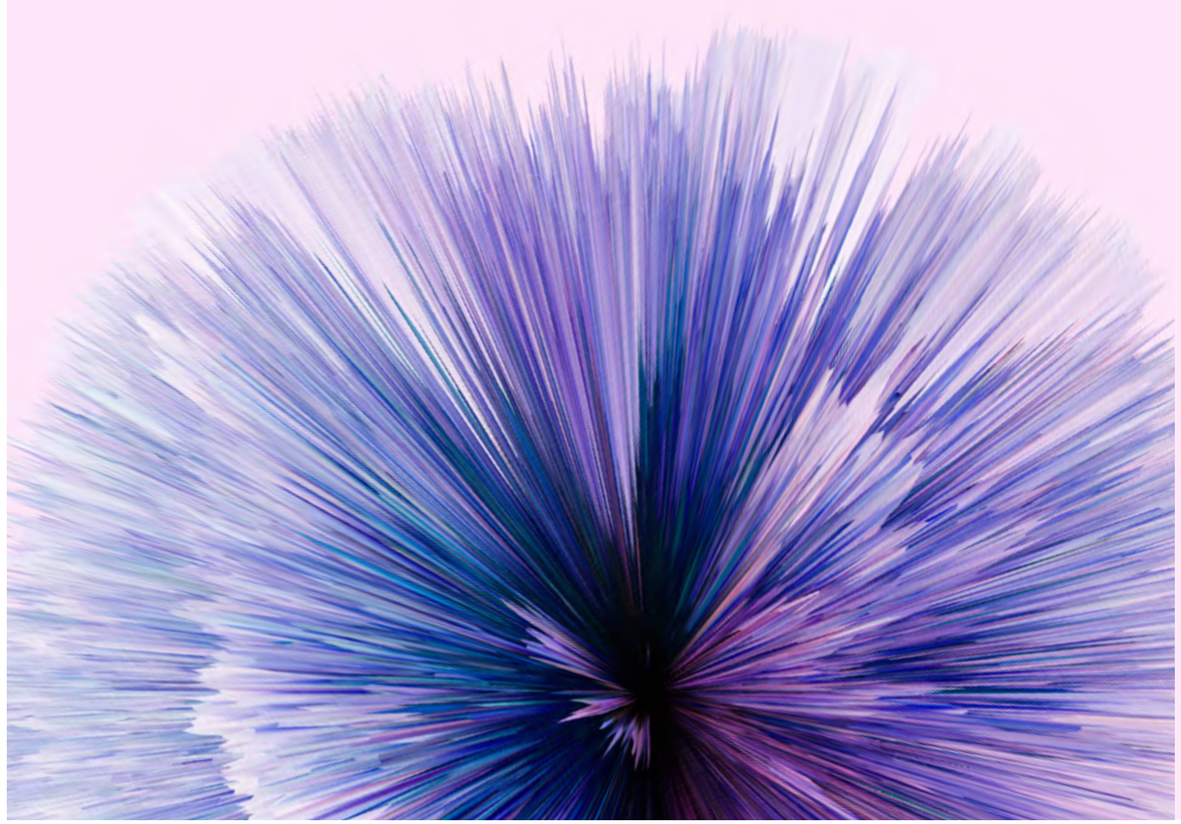

Minulta kysytään usein, mitä hyötyä luonnon monimuotoisuudesta on – miksi luonnon suojelu on tärkeää? Yleensä en vastaa kysymykseen suoraan, vaan kerron mitä luonnon monimuotoisuus itseasiassa on. Luonnon monimuotoisuus on elämä sen kaikissa muodoissa. Elämä on maapallon erikoisuus, joka on alkanut kerran ja jatkunut noin neljän miljardin vuoden ajan moninaistuen jatkuvasti. Monimuotoisuus, jonka nyt havaitsemme, on sukupolvesta toiseen siirtyvän elämän jatkumon tämän hetkinen tulos. Jatkumoa kuvastaa metafora elämän puusta, jossa oksien kärjissä olevat lajit ovat kaikki yhteydessä toisiinsa puun haarojen ja rungon kautta. Yhden oksan kärjessä killuu pisarana miljoonien joukossa myös ihminen.

Luontokato ei ole vain metsän tiaisten tai niittyjen pölyttäjähyönteisten häviämistä. Luontokato on luonnonvaraisen elämän hiipumista maapallolta. Ihminen on toisenvarainen, emmekä me selviä ilman ei-inhimillistä elämää. Ihmiskuntana ajamme kuitenkin muita lajeja ahdinkoon ottamalla niiden tarvitsemat elinympäristöt omaan käyttöömme, käyttämällä niitä hyväksemme ravintona tai hyödykkeinä, aiheuttamalla evolutiivisen sopeutumisen näkökulmasta liian nopean ilmastonmuutoksen, pilaamalla ja saastuttamalla ympäristöä sekä siirtämällä lajeja alueille, joille ne eivät luonnostaan kuulu. Pisarat putoilevat oksien kärjestä, kun heilutamme elämän puuta liian rajulla kädellä.

Maailman talousfoorumi on nostanut luontokadon yhdeksi vakavimmista ihmiskuntaa uhaavista riskeistä heti pandemioiden, ilmastonmuutoksen ja joukkotuhoaseiden jälkeen.

KUVA: JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

JANNE KOTIAHO

Kirjoittaja on Jyväskylän yliopiston ekologian professori ja Suomen Luontopaneelin puheenjohtaja. Hän on Suomen hallituksen tieteellinen neuvonantaja kansainvälisissä monimuotoisuussopimusneuvotteluissa.

Tunnistetuista riskeistä huolimatta luonnon ja sen tuottamien ekosysteemipalveluiden kato on hallitustenvälisen luontopaneelin IPBES:n mukaan nyt nopeampaa kuin koskaan, ja Suomen lajien uhanalaisuusarvioinnin perusteella luontokato kiihtyy myös Suomessa. Ekonomisti **Partha Dasgupta** painotti *Luonnon monimuotoisuuden taloustiede* -raportissa, että luontopääomaa köyhdyttämällä saavutettu taloudellinen hyöty on lyhytnäköistä ja kestämätöntä.

Ympäristöasioita seuraava on huomannut, että keskustelu Suomen metsien käytöstä on voimistunut. Alkukesästä 2020 Euroopan komission antama tiedonanto vuoteen 2030 ulottuvasta EU:n biodiversiteettistrategiasta *Luonto takaisin osaksi elämäämme* löi löylyä tähän keskusteluun. Strategia on komission esitys toimenpiteistä globaalin kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030:n toteuttamiseen.

Strategiassa todetaan nykyisen suojelualueverkoston olevan riittämätön luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi ja asetetaan tavoitteeksi suojelualueiden lisääminen. Suojelualueisiin liittyviä tavoitteita on kolme: 1) vuoteen 2030 mennessä oikeudellisen suojelun piirissä on vähintään 30 prosenttia EU:n maa- ja merialueista, 2) näistä kolmannes, eli 10 prosenttia pinta-alasta, on suojeltu tiukasti ja 3) kaikki jäljellä olevat luonnontilaiset metsät ja vanhat metsät on suojeltu. Suojelualueita valittaessa erityistä huomiota on kiinnitettävä alueisiin, joilla on suuri biodiversiteettiarvo tai -potentiaali. Kannassaan Suomi piti tavoitteita tervetulleina ja tuki niitä. Suomi on sitoutunut luontokadon pysäyttämiseen.

Joulukuussa 2021 Suomen luontopaneeli julkaisi mietinnön *Metsäluonnon turvaava suojelun kohdentaminen Suomessa*, jossa paneeli ehdotti tieteellisesti perustellun lähestymistavan EU:n biodiversiteettistrategian suojelutavoitteiden saavuttamiseksi. Luontopaneeli on riippumaton tieteellinen asiantuntijaelin, jonka tehtävä on tukea luontopolitiikan suunnittelua ja päätöksentekoa. Luontopaneelin keskeisin ekologian perusymmärrykseen pohjautuva huomio on, että luonto on erilaista paikasta riippuen eikä monimuotoisuutta voi turvata suojelemalla alueita vain tietyllä maantieteellisellä alueella, kuten Pohjois-Suomessa. Luonnon kannalta riittävä ja toteutuksen kannalta käytännöllinen tarkastelumittakaava on maakunta. Suojelun jyvittäminen maakunnittain on perusteltua myös ekosysteemipalveluiden reilun ja oikeudenmukaisen saavutettavuuden kannalta.

Maapallon rajallisuuden kanssa ei voi neuvotella.

Luontopaneeli korosti myös, että vaikka strategian tavoiteprosentteja ei ole jyvitetty jäsenvaltioittain, valtio, joka suojelee tavoitetta pienemmän osan pinta-alastaan, vierittää vastuutaan muille – yhden suojellessa vähemmän on muiden suojeltava enemmän yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Jos Suomi haluaa olla vastuullinen, se pitää kiinni oikeudenmukaisesta taakanjaosta ja suojelee vähintään yhteisiä tavoitteita vastaavan osuuden omasta pinta-alastaan.

Luonnonsuojelussa on lopulta kyse maapallon rajallisuudesta ja sen kyvystä ylläpitää elämää. Maapallon rajallisuuden kanssa ei voi neuvotella, ja siksi kestävyysnarratiivi on opeteltava ja opetettava uudelleen. Maapallo ja sen luonto asettavat ekologiset reunaehdot, joiden puitteissa yhteiskunnat on järjestettävä. Talous on työkalu, jonka avulla reilu ja ylisukupolvisesti oikeudenmukainen kestävyysmurros tehdään. Tavoitteeksi tulee ottaa planetaarinen hyvinvointi, jonka vallitessa sekä ihminen että ei-inhimillinen luonto voivat hyvin ja kukoistavat.